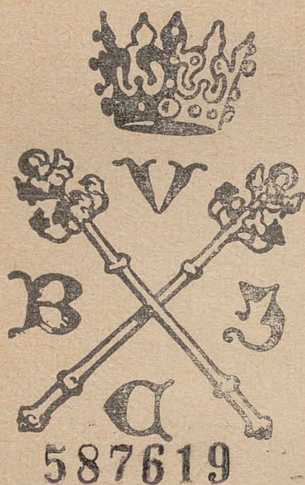

ORGANIZACYA
DLA
SZPITALA GENERALNEGO
WILENSKIEGO
NAPISANA
PRZEZ
ELIASZA EINHOLMA

Medycyny i Chirurgii Doktora, Konsyliarza Nadwornego JEGO JMPERATORSKIEY MOSCJ, Jnspektora Administracyi Medycyalnéy, Członka Aktualnégo Kommissyi Szpitalnéy Litewskiéy, Członka Akademii Wileńskiéy i Głównégo Medyka Szpitala Sekretnégo.

W WILNIE
w Drukarni Akademickiéy Roku 1800.

8

ОДОБРЕНІЕ

Книга подъ заглавіемъ Organizacya dla Szpitała Generalnego napisana przez Medycyny i Chirurgii Doktora Eliasza Einholma; Въ Виленской Ценсурѣ разсматривана и поелику въ ней ничего противнаго даннымъ о разсматриваніи Книгъ наставленіемъ, неоказалось, для того оную и напечатать дозволяется. Марта 15, дня 1800. Года.

Виленской Ценсуры, Ученой Ценсоръ Надворной Совѣтникъ Христіанъ Меншъ.

Miseris sucurrere disco.

DO
JASNIE WIELMOZNEGO JEGOMOSC PANA
FRIESELA
AKTUALNEGO STANU KONSYLIARZA JEGO JMPERATORSKIEY MOSCI, LITEWSKIEGO CYWILNEGO GUBERNATORA Y ORDEROW KAWALERA.

Pod przewodnictwem JWWM. Pana Kommissyá Szpitalná Litewská zaczęła czynniéy pracować około dobra publicznégo; Twoiém to iest staraniem, że ubodzy nieszczęśliwi ociéraiąc swe łzy, zapominaią swéy nędzy, a chorzy znayduią zdrowie. Odgłosy wdzięczności powiększaią TWEY Sławy, którąś prócz tégo posiadał; té iednak poruszaią duszę czułą.

Będąc Członkiem Kommissyi dopomagałem ile w méy mocy było do tégo tak zbawiennégo dzieła;

mám ſobie obowiązek ofiarować JW. Panu opisanie tégo, cokolwiek dotychczas mogliśmy zrobić. Jeżeli nam ieszcze zoſtaie wiele; nie zbywa nam na ochocie i gorliwości do dopełnienia tych náyświętszych obowiązkow.

Z naywiękſzą uniżonnością mam honor bydź

JASNIE WIELMOZNEGO WM. PANA
DOBRODZIEIA

Nayniższym Sługą
Eliasz Einholm.

Jeżeli nędza ludzká ieſt wielką, obowiązki ludzkości nie są mniéyszé; piérwszá ieſt ſzczególną, drugié są powszechnémi; dogorywaiący Karaib, i Zebrak nowéy Zemli maią téż ſamé prawa do wsparcia ludzkości; bracia to ſą naſi nam zupełnie podobni, którzy ciérpią; i okrutnym zwać tego można który uszy zakrywa na ſkwiérk tych nieszczęśliwych. Człowiek z natury ieſt czułym na niészczęścia drugich, a z tąd dobroczynnym: We wszyſtkich częściach świata, i w każdym kraiu byli dobroczyńcy, którzy ſtarali ſię zmnieyszyć nędzę ludzką. Niemała takowych liczba w Litwie; którzy czuli na głos natury i Religii, dziélili ſwé maiątki z nędznymi bliźniémi, fundusze powiększały ſię codzień, i nakoniec Rząd uznał potrzebę złożyć Kommiſsyą, któréby niémi zawiadowała i rządziła: iakoż w Roku 1775, zapadłą Konſtytucyą zoſtała wybraną, i chociaż ſkładała ſię z piérwszych oſob gorliwych o dobro publiczné, przez ciągłé zamieszanie w kraiu znalazła przeszkody w ſwych czynnościach; Szpitale zoſtały w naynizerniéyszym ſtanie, miaſto opływało w żebraków, fundusze zoſtały zmniéyszoné, a wielká ich częśé odłogiem leżała.

W Roku 1797. Kommiſsya Szpitalna zoſtała na nowo wſkrzeszoną, a wspartá powagą Rządową nabyła władzy zupełnéy. Summy pieniężné zaczęły ſię powoli zwracać, i tak ſię zwiększyły; że była w ſtanie ufundować Szpital Generalny przy Kościele SS. Apoſtołow Filipa i Jakóba, otwarcie którego uroczyście

odpra

odprawiło się dnia 17. Czerwca 1799. Roku: Dla którégo to Szpitala PP. Kommissyá raczyła mnie poruczyć napisanie Organizacyi, którą starałem się wzupełnie ile w moiéy sposobności było, w następnym sposobie.

Szpital Jeneralny dzieli się na cztéry oddziały to iest na *Szpital Sekretny*, na *Szpital niewyleczonych i Ubogich*, na *Szpital Kobiet rodzących*, i na *Kantor Mamek*. Co do Szpitala sekretnégo przeznaczonégo dla chorob wenerycznych, uważaiąc Kommissyá, że częstokroć młodość bardziéy nieszczęśliwá aniżeli występná dostawszy téy straszliwéy choroby, bądź, to przez zarazę lub onę w dziedzictwie maiąc zostawioną po swych Rodzicach, chroniąc się przesądow i hańby publicznéy, ukrywaią piérwiastkowé symptomata téy choroby, aż póki kości tych nieszczęśliwych nie zostaną tym iadem zarażoné i zgryzioné, a w tedy w lekarstwach nie znayduiąc pomocy padaią iéy ofiarą; dla czégo Kommissyá postanowiła bronić wéyścia do tego Szpitalu obcym którzyby z ciekawości do niégo przychodzili, i nikt do niego prócz Oficialistow Szpitalnych do śrzodka wchodzić nie może, chyba za biletem pozwolénia od Prezydenta, i wtedy nawet chorzy każdy w swoim łóżku zakrywaią się firankami, toż samo má się rozumieć i o Szpitalu Kobiet rodzących.

O SZPI-

O SZPITALU SEKRETNYM

ODDZIAŁ PIERWSZY

ROZDZIAŁ PIERWSZY.

O uporządkowaniu Szpitala wnętrznėm.

DLa chorych wenerycznych udaiących ſię do tégo Szpitala przeznaczoné są dwie wielkié Sale oddziélné, każdá obszérności na dwadziéściá łóżek: piérwszá z nich ſłuży dla Męzczyzn, druga dla Kobiet. Łóżka w tych Salach maią na około firanki, między dwóma łóżkami znayduie ſię ſtolik, przy każdym zaś ſzczególnie ſtołek ſzufladka z piaſkiem do rzucania sliny, tablica czarná nad łóżkiem do zapisywania Numeru, daty przyiścia, choroby i wydziału porcyi; w każdey z tych Sal znayduią ſię miédnica do umywania rąk, grzebiénie do zaczesywania głowy, wentylatory w kilku oknach dla odmiany powiétrza, fayerka do kadzénia, latarnie z lampami dla światła w nocy, i po dwa wielkié ſtoły z ſzafami z zamknięciem do chowania, naczynia, i innych rzeczy téy Sali ſłużących.

Dla regulaności dawania chorym lekarſtw w czaſie od Doktora przepisanym, iako téż i iedzénia w każdey z tych Sal znayduie ſię Zegar.

Przy każdéy z tych dwóch Sal ieſt oddziélná

ſtan-

ſtancyá w zimie opalaná, w którèy chorzy biorą kąpiéle przed, wczaſie i po wyleczeniu ſię z choroby.

Oprócz tych znayduią ſię oddziélné mieszkania dla osob maiętniéyszych obóyga Płci chcących ſię leczyć z choroby weneryczney z większą wygodą, i uſługą za opłatą dzienną tygodniową lub mieſięczną, według tégo iaká ſię umowi z Doktorem Szpitalnym, a do których to mieszkań oprócz Doktora, Subchirurga i pilnuiącéy osobie od niego przeznaczonym, nie ieſt wolno nikomu pod żadnym pozorem wchodzić: z tąd pieniądze zbiérané w rachunek Szpitala wciągané bydź maią.

ROZDZIAŁ II.

O przyimowaniu chorych.

Do tégo Szpitala wchodzić choremn wolno każdégo czasu, wszelako dni Srzoda i Sobota wyznaczaią ſię.

Znakiem takowego Domu ieſt Tablica nad wrotami SZPITAL GENERALNY a nad weyściém do chorych SZPITAL SEKRETNY.

Weyście do tego Szpitala zawsze ſię znayduie zamknięté, ze śrzodka zaś ſznurek od przyſionku wypuszczony ſłuży do zadzwoniéniá i daniá znaku, iż ſię znáyduie potrzébuiący wpuszczénia, na to przyſtawiony ſtróż odbywaiący powinność, baczénie náyczulszé dać powinien otworzyć i wpuścić tylko; zapytaniami żadnémi a ſzczégólniéy względem dowiedzeniá ſię o nazwiſku trudnić, ani iemu ani żadnému

Oficia-

Officialiście nie wolno; ale natychmiaſt oznáymić o bytności chorégo Szpitalnému Doktorowi, tén w przytomności ſwoiéy Subchirurgom każe zrewidować, ſam chorégo wyexaminuie, a przekowawszy ſię o chorobie weneryczné y, ieżeli ieſt miéyscé, każe zaprowadzić gdzie są wanny, chorégo obmyć i przeznaczá Numer łóżka gdzié chory má bydź ulokowany.

Subchirurg o przyięciu nowego chorégo uwiadomi Dozórcę, który choremu wydaie odziénié Skarbowe, a odbiéra iego własné; zapisuiąc ié w kſięgę ſznurowaną, każdą w ſzczégólności ſztukę złoży w osobném miéyscu, podobnyż ſpisawszy reieſtr na karteczcę i Numer łóżka, którą przyszyie na wiérzchu tychże rzeczy.

Po ſkończoné y chorobie ténże ſam depozyt ſwóy w zupełné y całości chory wychodząc ze Szpitala odbiéra.

ROZDZIAŁ III.

O zachowaniu porządku i ochędóſtwa w Salach dla chorych.

Nic ſię tak nieprzyczynia do utrzymania będącego, odzyſkania utraconégo lub nadwerężonégo rozmaitémi chorobami, zdrowia; iak powietrzé czyſté i ochędóſtwo: dla czégo Dozórca na niżéy opisané punkta, aby oné codziennié uſkuteczniané były, iak naywiększe da baczenié.

Każdego poranku o godzinie piątéy w czaſie zimowym piece w Salach i Pokoiach chorych iakotéż i Oficialiſtów Szpitalnych podpalané bydź maią.

O w pół do ſzóſtéy przed wſtaniém chorych, ſtróże i pilnuiącé Kobiéty urynały maią wynieść należycie zakryté, poczém wentylatory i kwatéry okien przez kwadrans czasu otwartémi zoſtawią, gdy chorzy wſtaną, łóżka prześcielą, wymiotą iak náyochędóżniéy Sale, i piaſkiém ſuchym i iedlinką drobną porzniętą posypią. Co zrobiwszy piasek z ſzufladek do rzucania sliny wyrzucą, a na toż miéysce świéżego piaſku nasypią.

Doſtrzegać będzie Dozórca, aby codziénie Sale chorych kilkakrotnie kadzonémi były, oraz aby chory codzienie przed zwykłą godziną przyiścia Doktora dobrze ſobie ręce umył, twarz, a nawet i nogi kiedy potrzeba; uczesał włosy i oberznął paznokcie

Prywety wyczyszczané i wymiatané bydź powinny częſto albo wiele razy okaże ſię potrzéba, oraz zawsze aby podłoga w tém miéyscu wysypana była piaſkiém.

Dopilnuie Dozórca, aby każdego tygodnia w Salach chorych, umyté były ſtoły, ſtołki, podłogi i ſzufladki od rzucania sliny, a to zawsze z rana w czaſie ſpania chorych.

Także, Dozórca dopilnuie aby bieliznę chorym odmiéniano dwa razy na tydzień, to ieſt: we Srzodę i Sobotę; ręczniki zaś do każdéy Sali co dwa dni białe zawieszoné bydź powinny.

Słoma i ſiano z ſienników i poduszek co cztéry tygodnie odmiéniać ſię maią.

W przypadku na chorego śmiérci, ſłomę z ſiennika na którym leżał, wyrzuciwszy ſpalić w oddaloném od Szpitala miéyscu.

Bardzo

Bardzo słabym podkładané bydź maią poduszki materacowe z Cyraty. Nakoniec obowiązkiém Dozórcy ieſt, nietylko uſkutecznianié wyż wyrażonych punktów; ale nadto doſtrzégać ochędóſtwa i zewnątrz Szpitala, iako to na korytarzach, w kuchni, piekarni, praczkarni i innych miéyscach do Szpitala należących.

ROZDZIAŁ IV.

O zapasach i wszelkim Prowiancie Spiżarni.

W czaſie doſtarczénia rozmaitych produktow do Magazynu, czasami Doktor Szpitalny przytomny bydź powinien, pomocnik zaś iego koniecznié i zawsze obowiązany wiedzieć, wiele i kiedy każdego produktu zakupiono.

W przypadku niedoſtawiénia wiktuałów w naznaczonéy porze, albo okazaniu ſię dobroci ich, wszyſtko ile wypadnie z potrzéby: kupić należy w miéście na rachunek Prowizora Szpitalnégo.

Chléb ſitny i biały má bydź z naylepszéy mąki dobrze wypieczony i nie póżniey iak o godzinie ósméy z rana wydawany.

Bulliony czyli rosoły mięsné z krup, pietruszki i dalszéy ogrodniny, powinny bydź iak tylko możná naylepiéy ugotowané.

Na wiosnę ſkoro śniég zéydzié należy zbiérac wszelkie zieleniny iako ſzczaw, pokrzywa i dalsze do iedzéniá przydatné.

W lecie, ieżeli Szpitalné ogrody nie są dostarczaiącémi naymą ſię ogrody, z których zebrané warzywo w dostateczný ilości na cały Szpital na zimę postawi ſię.

ROZDZIAŁ V.

O rozdawaniu Potraw.

Chorzy dostawać powinni trzy razy na dzień iedzenié, to ieſt z rana o godzinie ósméy, o iedénaſtéy z południa, i o ſzóſtéy w wieczor. Chorzy wszyscy powinni obiady i kolacye iadać razém u wielkiégo ſtołu, a ſłabſi przy łóżkach ſwoich iadać maią. Aby zaś każdy chory podług przepisu od Doktora odebrał porcyą, każdego wieczora Doktor z podpisém ſwoim przészle Prowizorowi karteczkę z wyrażeniém wiele ieſt osob i wiele iakich porcyi w każdéy Sali na dzień iutrzéyszy má bydź dostarczono karteczka takowa má bydź napisana w tén ſposob:

KARTE-

KARTKA IEDZENIA

w Szpitalu Sekretnym Roku 18 Mca: dnia

Numer Sali.	PORCYA			Bullion.	Owsianka.	Mleczna. Dieta.	Bułeczki.	Iaia.
	Cała.	Srzednia.	Mała.					
1.								
2.								
3.								
4.								

Porcya cała. Chory maiący sobie od Doktora przepisaną porcyą całą dostaie na *śniadanie* pół funta chléba i kwartę bullionu, krupniku łub owsianki—na *obiad* pół funta chléba, pół funta mięsa z bulionem, kaszkę, i przystawkę iarzyny, a niekiedy ¼ funta pieczeni—Na *wieczor* pół funta chléba i kwartę bullionu.

Porcya srzednia. Trzy razy chléba na dzień po pół funta, kwarta potrawy, i iarzyna iak w porcyi całey tylko że bez mięsa.

Porcya mała. Trzy razy na dzień po kwarcie bullionu bez mięsa i pół bułeczkę białego chléba chorzy słabi dosta-

ſtawać maią; albo owſianki kwartę iednę—Tak bullion iak i owſianka zawsze o godzinie ſzóſtéy z rana gotowé bydź powinné na śniedanie, i ieżeliby ieszcze wypadła potrzeba prócz zyczáynéy porcyi dadź onych chorym biorącym lekarſtwo laxuiącé, podług przepisu Doktora.

Dyeta Mléczná. Składa ſię z trzech razy na dzién potrawy mléczné́y, iako kaszka, makaron, ciaſteczko lané i t. d. za każdym razem po kwarcie z pół bułeczką białego chleba.

Mléko, iaia, maſło, piwo i inné potrzebné chorym żywności przepisze Doktor Szpitalny, i wiélość każdéy oznaczy.

W dni poſtné iako: Piątek i Sobota zamiaſt mięsa, użyią ſię ogrodniny, krupy i t. d. z maſłem lub mlékiem, a niekiedy ryba.

Każdego dnia przy rozdawaniu pokarmów, aby każdy chory od Doktora przepisaną porcyą odebrał; na przemian maią bydź przytomni Subchirurgowie i Dozórca który ma rozdawać porcye, według Nru: wyrażonégo na tablicy łóżek.

ROZDZIAŁ VI.

O wszyſtkich przynależnościach co chorzy miéć powinni, i co w Szpitalu znaydować ſię ma.

Koszul płótna białego ordynaryinych po - 3.
Szlafnic takiégo płótna po - - 3.
Pończoch nicianych i wełnianych po par - - 2.

Panto-

Pantoflow ſkurzanych po parze	1.
Spodni płóciennych po	2.
Czépkow z wſtążkami dla Kobiét po	2.
Spodnic płóciennych z takiemiż kaftaniczkami	2.
Szlafrokow ſukiennych dla Mężczyzn po ſztuce	1.
Szlafrokow lekkich dla każdéy osoby oboiéy płci po	2.
Dla Mężczyzn kamizelek ſukiennych po	1.
Dla Kobiét ſpodnic i kaftaników ſukiennych po	1.
Chuſtek na ſzyię po	2.
Prześcieradeł na każdé łóżko po	4.
Kołdrow ſukiennych po	1.
Ditto letnich prześciéradłem oszytych po	2.
Siennik dla każdéy osoby	1.
Poduszka z piór	1.
Ditto ſianém wypchana	1.
Powłóczek na téż poduszki po	4.
Przyſtawek cynowych po	1.
Łyżek cynowych po	1.
Talerzy cynowych po	3.
Kubkow z nakrywkami po	1.
Nożów z widelcami po parze	1.
Ręczników ordynaryinych po łokci trzy	16.
Serwet ordynaryinych ſztuk	50.
Grzebieni rogowych ſztuk	12.
Łopatek żelaznych do brania węgli	2.
Kociubow do wygrzebania	2.
Latarni blaszannych ze ſzkłem	6.
Lichtarzy z ſzczypcami ſztuk	6.
Sito	1.
Przetak	1.
Wanien do kąpieli ſztuk	6.
Parawanow ſztuk	3.
Stolców ſztuk	6.

Baſso-

Basonów miédzianych do stolców -	4.
Faierek dużych żelaznych - -	3.
Cératy do podkładania chorym sztuk - -	2.
Miseczka mała do puszczania krwi -	1.
Kotłow żelaznych sztuk - -	3.
Rądlow miedzianych sztuk - -	3.
Jmbryczków do grzania wody - -	2.
Trzynożków sztuk - - -	2.
Beczek - - - -	2.
Wiader - - - -	2.
Ceberek - - - -	1.
Łyżki wielkie do szumowania - - -	2.
Łyżki duże od kwarty do nalewania -	2.
Krzesiwo z przynależnościami - -	3.
Nożow kuchennych dwa - -	2.
Obcęgow żelaznych sztuk - -	2.
Ośmina - - - -	1.
Półośminy - - - -	1.
Garniec i półgarca sztuk - -	2.
Kwarta i półkwarty sztuk - -	2.
Waga czyli szalki - - -	1.
Mieszki do rozdmuchania ognia - -	2.
Tynki do bielizny prania - -	2.
Kadzi i winiarek do stawiania warzywa na zimę sztuk	25.

ROZDZIAŁ VII.

O wychodzących z kuracyi Szpitalnéy chorych.

Żaden chory któryby do zupełnégo zdrowia nie przy-

przyszedł ze Szpitala wypuszczonym bydź nie ma; dla czego po zniknieniu wszystkich symptomatów tey chorobie właściwych przez dwa lub trzy tygodnie dla większego przekonania się o wyleczeniu choroby zostanie w Szpitalu, a tym czasem, dozwoli się mu bawić przechadzką po ogrodzie, równie iako i innym chorym w czasie piękney pogody i ciepłego czasu, dawać się ma wtedy temu choremu cała porcya aby nabrał sił umnieyszonych przez chorobę.

Po upłynieniu tego czasu gdy żadne symptoma przeszłey choroby nie okazały się; wypuszcza się chory ze Szpitala; do czego dwa dni w tygodniu wyznaczaią się to iest: *Srzoda* i *Sobota*—W takowe dni Doktor Szpitalny przeszle wiadomość, wiele ma wyniyść osob i z iakich Numerów łóżek—W ów czas Dozórcy iest obowiązkiem przyiąć od nich rzeczy Szpitalne iakie im przy weyściu dane były, a zwrócić ich własne.

ROZDZIAŁ VIII

O umarłym.

Naypierwey niżeli umarły odniesionym zostanie na cmentarz, powinien bydź obeyrzanym przez Doktora, czy aktualnie żyć przestał—po czem wniosszy onego do izby chłodney, tam się przyzwoicie obmyie, a po wystawieniu ciała przez godzin dwadzieścia cztery, pochowa się w własney koszuli.

Rzeczy umarłego pozostałe oddać należy nayblizszemu krewnemu, ieżeli dowodami przeświadczy

 że

że do niégo należą, za odebranym od niégo kwitém; ieżeliby nikt z kréwnych o takowé rzéczy nieupominał się; w tédy po upłynionym roku Kommissyá Szpitalná przez licytacyą oné zprzeda, a pieniądzé z tąd wzięté, część za duszę tego do kogo należały, a resztę na potrzéby Szpitala obróci.

ROZDZIAŁ IX.

O obowiązkach Deżurnégo Kommissarza.

Kommissyá Szpitalná usiłuiąc w iak náylepszym porządku i Ekonomice Szpital Jenéralny utrzymać na Sessyi swoiéy 1799. Roku Miesiąca Augusta dnia $\frac{16}{27}$. postanowiła, aby tygodniowy dozór koléyno odbywanym był przéz iednégo z Kommissarzów téyże Kommissyi.

Kommissarz deżur maiący codziénnié má przyieżdżać do Szpitala w rozmaitéy porzé a *náyprzód* uda się do Spichrza, aby wiédział i ile iest zapasu, i ile za iego tygodnia przybędzié; má wéyrzéć w cenę dostarczaiących się produktów, niekiedy przemiérzyć każé, których wiélość zgodzi z regestrami Prowizora i Szafarzów.

Obéyrzawszy Spichrz i Spiżarnié, zobaczy porządek kuchni i iakié potrawy dla chorych, a iakié dla Officialistów gotuią się, skosztuié każdéy potrawy z osobná, iako i chléba, nie iuż w kuchni, ale gdy do Salow chorych zaniésionémi będą; po czém u chorych zapyta się, ieżeli podług przepisu Doktora naznaczoną sobie odbieraią porcyą? Jeżéli bieliznę dwa razy w tydzién wypraną dostaią dla odmiany? Jeżéli Doktor Szpitalny onych odwiedza, i czy regulanié opatrywanémi

némi są od iego Subalternów? Jeżéli przyſtawiéni posługuiący odbywaią ſwą powinność?

Wéyrzy w codzienné reieſtra expensy i dochodów Szpitala, ieżeliby ſię znáydowała potrzéba kupli iakiéy o zrobieniu kontraktu na takowę kuplę wiedzieć obowiązany, onę przyiąć lub odrzucić w iego ieſt mocy, ſłowém, o tém wszyſtkiém cokolwiék tylko do ubraniá, wygody i leczénia chorych należy, wiedzieć obowiązany, wszelkim zdróżnościóm zapobiégać; a po ſkończonym tygodniu na Seſsyi opinią ſwoią o Szpitalu Genéralnym w Kommiſsyi poda; naſtępcę ſwoiégo uwiadomi wiele za iego tygodniá przybyło z zapasów w Spichrzu, Spiżarni, Skarbcu i t. d. i co ieszcze widzi bydź konieczné dla ulepszéniá porządku i gospodarſtwa.

ROZDZIAŁ X.

O obowiązkach Prowizora Szpitalnégo.

Prowizor czyli gospodarz Szpitalny iak náyuſilniéy ſtarać ſię obowiązany, prowadzić rząd w Szpitalu z náywiększą Ekonomiką i w porządku iak náydoſkonalszym: dla czégo cały Dom Szpitala, Dozórcy, Szafarzé Kucharzé, Praczki Parobcy gospodyniá poſługuiącé w Kuchni i Praczkarni są pod náybliższym dozorem Prowizora: do niégo więc należy, utrzymanié domu, kontraktowanié ludzi do poſługi gospodarſkiéy i Szpitalnéy, onych przyimowanié i oddalenié za wiedzą i wyraźnym zezwoleniém na to ſaméy Kommiſsyi Szpitalnéy.

Dla dopełniéniá wszyſtkich obowiązków iakié są

w Szpitalu Jenéralnym, a iakié niżéy ſię opiszą, Prowizor będzié miał do pomocy, Dozórcę i dwóch Szafarzów: iednégo dla użycia do ſkupowaniá produktów i rzéczy potrzébnych; drugiégo, do przyimowaniá, wydawaniá wszyſtkiégo, i dóyrzénia kuchni i całéy czeladzi.

Dla utrzymywania iak náypilniéyszégo porządku w Szpitalu, i dla okazaniá ſtanu onégo, Prowízor będzié utrzymywał naſtępné Regeſtra rachunki i Kſięgi.

Kſięgę Percepty ſznurowaną z pieczęcią Komiſsyi, do któréy zapisywać pilnié i wiernié má to wszyſtko, cokolwiék tylko z intrat pieniężnych, lub iakich Produktów do żywności, odziéniá i t. d. z iakiegokolwiék tytułu źrzódła, na Szpital wéydzié, z wyszczégólniéniém daty i tytułów pod iakiémi i od kogo wéydą.

Kſięgę wydatków ſznurowaną i pieczęcią z Kommisſyi, do któréy zapisywać będzié, cokolwiék kiédy na potrzéby Szpitala wyda, z wyszczégólnieniém kiédy? i na co iaki wydaték uczyniony? Przy któréy Kſiędze maią bydź utrzymané kontrakta rewérsalné i rewérsa wydawanych pieniędzy dla okazaniá dowodami pewnémi ſzczégólniéy znaczniéyszych wydatków.

Regeſtra Szafarzy weréfikowané tygodniami i przez Prowizora konnotowané, maią bydź porządnié ſkładané.

Jnwentarz ogólny wszyſtkich ſprzętów i naczyń Szpitala, gdzié dodawaném bydź má, co przybywa lub ubywa; z którégo wypisané udziélné Jnwentarze z podpisém Prowizora oddané bydź maią tému, czyiemu ſię dozorowi porucza.

Kſięgę chorych: gdzié Prowizor má zapisywać przybywaią-

bywaiących lub ubywaiących chorych, których Dozórca Sali będzié mu donosił za każdym razem.

Nadto Prowizor obowiązany iest dostrzegać wewnątrz Szpitala porządku i ochędóstwa, náyszczégólniéy zaś, aby każdému chorému podług ustaw przepisanych dochodziło wszystko. Nadpsuté i znoszoné ubiory odbiérać má i składać oné w Magazynie, zapisać w regestr, a bez wyraźnéy woli Kommissyi na nic upotrzébić nie może.

Starać się Prowizor obowiązany, aby iedzénié dla chorych dobrze było ugotowané, i chléb dobrze upieczony; a w czasié rozdawaniá, dać baczność, aby każdy chory według przepisu od Doktora swą porcyą dostał,

Wszelkie produkta i materyały tak do żywności chorych, iako i ich odziéniá zakupować má wcześnié i w porach, kiedy łatwiéy dostać możná; a nié wtédy, kiédy drogo i na czém braknié: wszakże i to wszystko bez wiedzy Kommissyi nie należy czynić.

Z gorliwości swéy i obowiązku Prowizor przéstrzegaiąc przepisanégo porządku, ochędóstwa, oszczędności, zapobiegać będzié wszélkim niérządom, nawét samym naáydrobniéyszym które tylko zastrzedz może, iako to wszelkim roztérkom między służącémi, szémraniom i niézgodom między chorémi, i gdyby się co ważniéyszego przytrafiło; o tém uwiadomi Głównégo Szpitalnégo Doktora.

Rachunki przychodu i rozchodu składać będzié co trzy miesiące przed Kommissyą lub delegowanym Kommissarzem, lub częściéy; co zależy od woli Kommissyi.

ROZ-

ROZDZIAŁ XI.

O obowiązkach Główného Doktora.

Jnspektor Administracyi Medycyalnéy i Członek Kommissyi, lub Doktor i Członék Kommissyi posiadaiący Medycynę Chirurgią i Akuszeryą, od Kommissyi wybrany má zwierzchni dozor w Szpitalu tak co do Medycyny, iako i Ekonomiki: dla czego Szpital tén często má odwiedzać, wglądać w sposob leczeniá, i wygody chorych, i dla tégo iemu porucza się zupełnà moc odmienienia, coby niezgodném i szkodliwém dla chorych było, staranie w zaradzéniu niedostatkowi Szpitala; a z tąd wziérać powinién wewnątrz Ekonomiki i dostrzégać, ażeby wydaiące się summy dla polepszénia i utrzymywaniá chorych, náylepszém sposobem używané były.

On odbiéra od Szpitalnégo Doktora co tydzień i co miesiąc Rapport, o przybyłych, ubyłych i od dawná znáyduiących się chorych.

Znaczná kupla lekarstw powinná bydź przez niégo approbowana; powinien postrzegać ich regularnéy ceny i pilnować w tém Ekonomiki.

ROZDZIAŁ V.

O obowiązkach Szpitalnégo Doktora.

Doktora Szpitalnégo iest obowiązkiém, zatrudniać

się

ſię leczéniém chorych tak zewnątrz, iako i wewnątrz: dla czego nic oszczędzać nie powinién, cokolwiek do tego potrzebować będzie, wszakże bez żadnégo zbytku.

On má mieć ſtaranié, aby chorzy wszelkie miéli doſtarczénie, tak w lekarſtwach, iako i co do wygody w iédzeniu, odziéniu i w dalszych potrzébach.

Nawiédzać powinien chorych codziénnie i tyle razy, (chociażby i w nocy) ile potrzeba wyciągać będzie.

On posyła co tydziéń rapport do Głównégo Doktora, o ſtanié chorych; a w przypadku na którego chorego śmiérci, o zmarłym krótką hiſtoryą choroby i przyczyny od czégo wedle dochodzénia umarł.

Má miéć przydanych do pomocy dwóch Subchirurgow, którzy równie iako Dozórcy i pilnuiącé chorych osoby iego ſłuchać maią i od niégo iedynié zależą.

Wszélką operacyą, choćby náymniéyszą, on ſam powinién czynić; dla czégo Jnſtrumenta Chirurgiczné má miéć ſobie od Kommiſsyi dané.

Lekarſtwa z Apteki przynieſioné, má obaczyć ieżeli są dobrémi, i ieżeli podług wagi są wydanémi; ſtarać ſię będzie, aby Aptekarz Szpitalny z *incrudo* branych materyałów potrzébné *præparata* usposabiał, a w czaſie wiosennéın ſtarać ſię będzie o zebianié rozmaitych korzeni i ziół, a to w celu oszczędzenia wydatków w kupowaniu onych gotowémi z Apteki: dla tégo każdéy wiosny Kommiſsyá z Kaſsy ſwoiéy na zbiéranie potrzébnych korzéni i ziół zaaſsygnuie ſummę.

On przepisuie dla chorych dyetę: dla czégo każdego wieczora przeszle do Prowizora Bilet iakiśmy w Rozdziale piątym wyrazili, aby wiédział, iakie potrawy

trawy i na iak wiele osob má kazać na drugi dzién gotować.

Wszélkie zaſkarżéniá przyimuie, oné uspakaia, i pilnie doſtrzega, aby chorzy pomiędzy ſobą żadnych ſwarów, kłótni i t. d. niedopełniali; oraz aby czyſtość w Salach, odziéniu chorzy utrzymywali; wyſtępnym karę naznaczá.

ROZDZIAŁ XIII.

O obowiązkach Subchirurgow i Félczera.

Każdy z Subchirurgow má ſobie przeznaczoné Sałe chorych, które regularnie dwa razy na dzién opatrywać powinien, lekarſtwa od Doktora przepisané, w godzinach przeznaczonych ſam niespuszczaiąc ſię na nikogo má chorym dawać: ſłowem: to wszyſtko cokolwiek tylko Doktor zaordynuie uzupełnić bez żadnéy przewłóki obowiązany: gdyż on ſam Doktorowi za wszelkie zaniedbané, i zapomniané przepisy, odpowiada.

Nigdzie, i nigdy pod żadnym pozorém bez wiedzy Doktora ze Szpitala nieoddalać ſię: w przypadku zaś potrzéby do Miaſta, iedén zawsze zoſtać ſię powinien.

W chorobach ciężkich, gdzie lekarſtwa i w nocy wypada dawać każdy Sub - chirurg w ſwoiey Sali nocować niezasypiaiąc, ale náyczuléy pilnować obowiązany.

Każdy z Sub - chirurgow w ſwoiéy Sali pilnuiących powi-

powinien doſtrzégać, aby ochędóſtwo, porządek, i obowiązki im przepisané oni dopełniali.

W dalszych zdarzéniach Sub-chirurgowie i Felczer maią bydź podlegli we wszyſtkiém Szpitalnému Doktorowi, i wszyſtkié iégo zadysponowaniá bez exkuzy dopełniać pod boiaźnią w przéciwném zdarzéniu ſłusznégo ukaraniá.

Felczer to má czynić w Szpitalu Sekretnym, co mu od Doktora poruczoné będzie; o obowiązkach iego dalszych namieniémy, gdy o Szpitalu ubogich i kalek mówić będziemy.

ROZDZIAŁ XIV.

O Aptece i obowiązkach Aptekarza.

Lekarſtwa do Aptéki Szpitalnéy doſtarczaią ſię częścią z Apteki Miaſtowéy, częścią z Magazynów *incrudo* kupuią ſię; a to ſzczególnie w zamiarze unikniénia wielkich wydatków.

Tak kupowané lekarſtwa, Aptekarz má preparować, i podług przepisów w żurnałach, codziénnie chorym wydawać.

Na ſzkle, ſzuflandkach, gdzie tylko lekarſtwa utrzymuią ſię, maią bydź przylepioné karteczki z wyrażéniém, co ſię tam znayduie.

Jeśliby ſię zdarzyło, że wzięté lekarſtwa z Apteki, nie znaléziono w należytéy dobroci, wadze; na tén czas odeſłać ie nazad, i donieść o tém Głównému Medykowi.

O Percepcie i expenſie lekarſtw powinien Szpitalny Doktor co każdé cztéry mieſiące podać kalkucyą Głównému Doktorowi; a tén zgodzi oną z receptami i poda Kommiſsyi dla zaliczéniá za nie pieniędzy.

ROZDZIAŁ XV.

O obowiązkach Dozórcy.

Oprócz obowiązków przepisanych dla Dozrócy w Rozdziale drugim i ſiódmym oraz całego Rozdziału trzéciego; Dozorca pod pilném ſwym má baczeniém ludzi do pilnowaniá chorych przeznaczonych.

Pod swoim dozorem má mieć bieliznę ſkarbową, wydawać ią do prania pod reieſtrem, odbiéraiąc uważać będzie, aby należycie wypraną i wyſzuszoną była.

Dawać regularnie chorym dla przemiany dwa razy bieliznę, ręcznik codzién nowy zawieſić, i odmiéniać chorym pościél, gdy tégo będzie potrzéba.

Doglądać aby wieczorami lampy wszędzie pozapalané były, a w czaſie rannnym piece; i czuwać będzie, aby żadén przypadek ognia nie nadarzył ſię.

ROZDZIAŁ XVI.

O obowiązkach pilnuiących chorych.

Oſoby przeznaczoné ſłużyó chorym maią ſwe obowiązki iak naygorliwiéy dopełniać—Z rana o godzinie

piątéy

piątéy wstawać, wietrzniki a latem okna pootwierać dla wpuszczéniá świéżego powietrza, Sale poumiatać, onê wykadzić.

Gdy chorzy powstawaią, łóżka pozaściéłać, śniadanie chorym rozdziélić i pilnie uważać, aby każdy miał napoiu dosyć.

Resztę dopełnić maią to wszystko, cóśmy w Rozdziale trzécim napisali.

Osoby takowé do służénia chorym przeznaczoné pod náybliższym są dozorem i zwierzchnictwém Doktora Szpitalnégo, i nikt ich w żaden sposob nie iest moceń odrywać od ich obowiązków, i posyłać za iakiémi sprawunkami lub interessami.

ROZDZIAŁ XVII.

O powinności chorych.

Za tak wielką uczynność i dobrodziéystwo cielesnéy pomocy, których oni doświadczaią; wewnętrzné uczucia zniewalaią z nich każdégo, do dziękczyniénia Opatrzności Náywyższéy.

Z tego względu Dozórca iest obowiązany z rana i w wieczor mówić Pacierz głośno, a chorzy z swoiéy strony maią bydź podlegli i posłuszni przepisom Doktorskim nie konserwować, pokryiomu kupować ani dla siebie żadnégo do ziedzenia zapasu: przy obiédzie i kolacyi nie odmiéniać nizkim między sobą wydzielonéy porcyi, zachować uczciwe obéyście się i ochędóstwo w Sali i około samych siebie.

Naysurowiéy zakazuie się chorym targować, lub przedawać między sobą chléb, albo cokolwiek zbywaiącégo od porcyi.

Odpowiadaią oni za Szpitalné odziénié, które na sobie noszą, ażeby oné zdali w całości wychodząc ze Szpitala.

Zaléca się im wszelka spokoyność i niepokrzywdzánie ieden drugiégo: a w przypadku iakiégokolwiék bądź wykroczénia, Dozórca powinien wraz donieść Szpitalnému Doktorowi; a ieśliby się zaś co ważnégo przytrafiło, Kommissyi Szpitalnéy, dla ukarania i wytępiénia wszelkiey zbrodni.

ODDZIAŁ

ODDZIAŁ DRUGI.

O Kobiétach Brzemiennych.

Kommissya Szpitalna urządzaiąc Szpital Generalny dla chorych i Jnwalidów, nie zapomniała także o Kobiétach brzemiénnych: i zapobiegaiąc więc rozmaitym przypadkom z ukrycia płodu i utracénia iego wynikaiącym, a maiąc wzgląd iż wiele Nieszczęśliwych podpada takowym zdarzeniom (osobliwie od tego czasu iak Szpital dla Kobiet rodzących w Szpitalu Rochitańskim został zaniedbanym) następné ustanowiła prawidła.

ROZDZIAŁ I.

O zabudowaniu wnętrznem.

W Tém zabudowaniu Szpitala Wenerycznégo trzy oddzielné od innych Chorych stancye są przeznaczoné dla Kobiét rodzących, w których znayduie się umiészczonych sześć łóżek dla Kobiét brzemiénnych, z pościelą firankami, i innémi potrzebami tak iak, dla chorych w Szpitalu Wenérycznym będących w Oddziale piérwszym iest wyrażoná; oprócz tégo są małe pokoiki dla osob brzemiénnych btóreby chciały mieć stancyą, stół i usługę osobną za opłatą umówioną:

ROZ-

ROZDZIAŁ II.

O przyimowaniu Kobiét brzemiénnych i wygodach ich.

Do tego Szpitala Kobiéta brzemiénná może każdego czasu dzień i noc przyiść nawet i z zakrytą twarzą, i nikomu nie ieſt wolno trudnić ią zapytaniami, lecz na to przyſtawiony odźwierny, powinien Ją natychmiaſt zaprowadzić do Doktora miéyscowégo Szpitalnégo, który po wyexaminowaniu onéy, ieżeli ieſt bliſką połogu, a miéysce ieſt wolné, przyiąć każe: takowéy choréy odziénie zoſtanié dané ze Skarbu, a Jéy własné odda ſię do ſchowaniá zapisuiąc Numer łóżka tak iak w Oddziale *1szym* i w Rozdziale *2gim* ieſt opisano.

Ochędóſtwo w Salach Kobiét rodzących równéż iak i u innych chorych zachowuie ſię i z równąż wywygodą wyiąwszy czas zlężenia, w którym Doktor miéyscowy Szpitalny przyzwoity temu Stanowi pokarm przepisuie, ſłabszym nawet i wino dawać może.

ROZDZIAŁ III.

O zlężeniu.

Aby należytą pomoc w tym ſtanie chorá miała, za zbliżeniém ſię czasu zlężenia Doktor Szpitalny posyła po Akuszerkę, któraby onéy pilnowała, gdyż ſtosuiąc ſię

do

do Ukazu JEGO JMPERATORSKIEY Medycyńſkiéy Kollegii, aby Uczniowie Nauki Lekarſkiéy, w Akademii Wileńſkiéy przed wydaniém examinu zatrudniali ſię Praktyką w Szpitalach publicznych; dla tego Adminiſtracyá Medycyalná Litewſka, widząc iż Szkoły praktycznéy Nauki położniczéy nie było; tén Szpital na tę Szkołę Praktyczną aż do ufundowania innégo Szpitala przy Akademii przeznaczyła z warunkiém, aby nie piérwéy Akuszerka do tego Szpitala była przypuszczoną, aż póki od Proffeſsora Nauki Położniczéy nie będzie osądzoną za zdatną iuż przyſtąpić do praktyki, iże kilka kursow Teoryi téy Nauki z należytą dokładno ścią ſłuchała, i nie złoży zaświadczénia od Proffeſsora przed Doktorem Szpitalnym. Nadto; Adminiſtracya Medycyalna włożyła obowiązek na Doktora miéyscowego Szpitalnégo usposobiénie Akuszerek do praktykowania Nauki Położniczéy podług przepisow Sztuki, a dla tém większego użytku Doktor miéyscowy Szpitalny, oprócz uwag przy łóżku Kobiét rodzących, każdego roku po dwa dni na tydzień potrzebné wiadomości praktyczné dawać będzie.

Każda Akuszerka zatrudniać ſię praktyką w tym Szpitalu má przez ſześć Mieſięcy: po upłyniéniu których, odbierze od Doktora Głównégo Szpitalnégo zaświadczénie, o ſwoiéy zdatności i pilności w téy Sztuce; inaczéy examen nie będzie wolny: ponieważ pilnuiąc Choréy oddalać ſię od niéy nie może; będzie więc miała w Szpitalu ſtancyą, drwa, i dalszé wygody.

ROZ-

ROZDZIAŁ IV.

O wypuszczaniu chorych Kobiét po porodzeniu ze Szpitala.

Każda Kobiéta brzemiénná przyimuie ſię cztérma tygodniami przed połogiém: również ſześć tygodni utrzymuie ſię w Szpitalu po połogu, ieżeli iaká Choroba tému nie przeszkodzi, w czaſie tym ſtarać ſię má o ſposobie nadal do życia tak dla ſiebie, iako i dla utrzymania ſwego Dziécięcia: dla czego iak niżéy w Oddziale *4tym* zobaczémy, uſtanawia ſię Dyrekcya Kantoru Mamek, aby Kobiéty zdrowe w tym Szpitalu połog odbywaiącé rówńie z innémi które przez tęż Dyrekcyą zoſtaną examinowané, były oddawané za Mamki, ieżeli ſame tégo chcieć będą, do osob Mamek potrzebuiących.

Sztat znayduących ſię w Sekretnym Szpitalu na osob 40 przy obawiązkach różnych Ludzi z wyznaczeniém dla onych Pensyi i Roczny rozchod na utrzymanie chorych.

	Wiele Ludzi	Pensya. Rub:	Pensya. Kop:
Główny Rządzca Członek Kommiſsyi bez płatny - - - - -	1		
Główny Doktor Jnspektor Adminiſtracyi Medycyalnéy Litewſkiéy bez płatny - - - - - - -	1		
Szpitalny Doktor miéyscowy -	1	300	
Podlakarow po Rubli 50. - -	2	100	
Felczer - - - - - -	1	30	
Prowizor czyli Kommiſsarz - -	1	100	

Dalszy roczny expens na utrzymanie chorych.	Wiele Ludzi	Ruble.	Kop:
Szafarz - - - - -	1	50	
Dozóra starszy - - - - -	1	50	
Stróży na połowę Męzką dla przemiany	4	48	
Dozoruiących Kobiet na połowę Kobicą na przemianę - - -	6	54	
Parobkow - - - - -	4	48	
Praczek - - - - -	2	18	
Kucharz - - - - -	1	15	
Robotnikow przy Kuchni i Praczkach	2	20	
Chléba wyznacza się na Ludzi dwudziéstu po półtora funta białégo, a na piętnastu siitnégo po tyleż; na ludzi zaś iedénastu po iednym funcie białégo, co czyni w rok 14,965. funtow czyli Pudow 205, i 12½ funtow sitnégo; licząc każdy Pud pszennéy po 60, kopiéiek czyni w rok -	—	228	21½
Każdy Pud sitnéy mąki po 35, kopiéiek uczyni w rok. - - - -	—	71	85⅜
Na każdégo chorégo po pół funta krup na dzień, czyni w Rok 209. Pudow i 35, funtow licząc za każdy Pud po 60, kopiéiek wynosi w Rok. -	—	125	92½
Mięsa po pół funta na dzień dla 20, ludzi uczyni w rok 91. Pud i 10, funtow, a licząc po Rublu uczyni -	—	91	25
Mléka kładnie się odbierać 12stu ludziom po miarce, licząc każdą Miarkę po kopiéiek 5, uczyni w rok	—	108	

Dalſzy roczny expens na utrzymanie chorych.	Wiele Ludzi	Ruble	Kop:
Maſła i Soli na wszyſtkich Chorych; kładnie ſię maſła Pudow 20, a każdy Pud po Rubli 3, Soli Pudow trzy; a każdy Pud pu Rublu co wynoſi w Rok	—	65	
Dla zakupiénia zieleniny na zimę i dalszych rekwizytow kładnie ſię na cały rok - - - - -	—	150	
Na zakupiénie Lekarſtwa na cały rok	—	200	
Na Mydło dla wymycia bielizny i umywania chorych oraz na ſwiatło do lamp i ſwiéce w rok - - - -	—	50	
Na odziénie i utrzymanie Dozórcow Prowiant i dalsze utrzymanie Kucharza, Praczek i robotnikow -	19	300	
Na ſtół dla Officiantow - -	6	180	
Drew kładąc na 15, piecow 15, ſążni na Meiſiąc Kuchni Wanny i Praczek ogół wynoſi w Rok - - - -	—	600	
Na reperacyą ſtarégo odziénia i ſporządzénia nowégo w miéyscu zupełnie zdartego corocznie po - -	—	500	
Summa - -		3503	$24\frac{3}{8}$

OD-

ODDZIAŁ TRZECI

Szpital Ubogich i Inwalidów.

Oprócz powyżéy wymiénionych Szpitalow, osobno wymurowany ieſt Dom zawiéraiący w ſobie ośm wielkich Sal dla Jnwalidów. Kommiſsyá Szpitalná poſtanowiła za prawidło, nie przyimować do tégo Spitalu, iak tylko osoby któré, albo dla wiéku zbyt podeszłégo, lub nie wykurowaną, cierpią dolęgliwość; nie mogąc ſię wyżywić, iakowych osob dziſiay w tym Szpitalu znayduie ſię 120. Miészkaią osobno Męszczyzni, a osobno Kobiéty; każdá z nich ma łóżko z Numerem opatrzoné Siennikiém i dwómá poduszkami, dwómá prześciéradłami i iedną kołdrą, odziani są tak iak chorzy w Szpitalu Sekretnym, których odzienié znaczoné ieſt Pieczęcią Kommiſsyi, w każdéy Sali ieſt dwóch poſługuiących, a Officialiści ciż ſami, co w Szpitalu Sekretnym; ſzczególnie zaś Felczer pod dozorem Doktora obowiązany ieſt codziénnie Ich rany opatrywać z takąż regularnością i pilnością iak są doglądani. chorzy w Szpitalu Sekretnym Jedzénie doſtaią trzy razy na dzién, to ieſt: śniadanie obiad, i wieczérzą, którym dochodzi dwa funty chléba na dzién; w Niedzielę, Czwartek, po pół funta mięsa z zupą, krupnikiém lub iaką iarzyną: w inné zaś dni krup z ſloniną lub mięsem ſolonym, z i iakową ogrodniną.

Niemogę tu zaniedbać bez wzmiankowania zupy Pa: Rumfforda ktorąbym radził na przyszłość, niewie-

 ko-

kosztuiącą, a nader karmiącą, i od wielu dziś Kraiow przyiętą. Kommissarz zaś Szpitala starać się nayusilniéy ma wcześnie na zimę zapas wszystkich rzeczy do pokarmow służących uczynić. Porządek i Ochędóstwo również w tym Szpitalu też same, co i w Szpitalu Sekretnym zachowuie się dla nich, w każdą Sobotę wypala się Łaźniá, a co tydzień odmiéniaią bielizną.

Ponieważ między niémi znayduią się chorzy potrzebuiący szczégólnégo opatrzénia, dla czégo obrano dwie Sale, każdą od łóżek cztérnastu, iednę dla Mężczyzn, drugą dla Kobiét; do których przénaszaią się chorzy z innych Sal, a po wyzdrowiéniu do tychże nazad odsyłaią się: w Salach tych będący chorzy od Doktora miéyscowégo Szpitalnégo, i Jego Subalternow z tąż samą pilnością, co w Szpitalu Sekretnym są opatrywani.

Utrzymanie Szpitala Jnwalidów kosztuie corocznie prócz odziénia w Monecie Srébrnéy około Rubli 3,500, zachowuiąc ściślą Ekonomiką, a zatém Szpital Generalny razem wzięty, kosztuie corocznie Kommissyi Rubli 7,003, kopieiek $24\frac{3}{8}$ albo Złotych Polskich 46,688, gr: $8\frac{6}{16}$.

OD-

ODDZIAŁ CZWARTY

Kantor Mamek.

Dziéci są iedyną nadziéią Kraiu; albowiem z czasem będą z nich Obywatele, którzy przyczynią ſię do Jego zakwitniénia, utrzymaią Jego ſławę i potęgę onégo powiększą. Wypada więc uczynić dla Kraiu przyſługę zaymuiąc ſię ſtaraniém około tych Niemowląt. Nayużytecznieyszé uſtanowiliśmy Sposoby, aby rozmaité choroby w piérwiaſtkach ſwych zniszczonémi bydź mogły: uſtanowiliśmy nowé ſchronienié dla chorych i kalek, poprawiliśmy ſtare, nie zoſtaie nam, iak zaiąć ſię ſtaraniém około Dziéci, które częſtokroć z niedoſtatku dobréy Mamki ſtaią ſię iuż w kolébce offiarą tych, którzy zamiaſt dania im pokarmu ſtosownégo do ich ſłabéy konſtytucyi, daią im ſsać truciznę niszczącą zwolna té młode latorośle na całé życie.

Chociaż od naydawniéyszych czasów nigdy nie przeſtawano krzyczeć przeciw naymowaniu do karmiénia Dziéci; obéyść ſię iednak bez niégo nie możná, a naypewniéy, że zbytek, potrzeby rozmaité w życiu Cywilném, i przyrodzoná ſłabość Matek, nie dozwala Im nigdy dopełnić obowiązku od Natury przepisanégo, a zatém uſilnie ſtarać ſię należy, o Mamki ſilné, zdrowé, i dobrych obyczaiów, a to będzie obiektém pracy Kantoru Mamek.

Chociaż ſłusznie należałoby mniéy ſpodziéwać ſię Chorob zaraźliwych po Wſiach, a niżeli w Mieście, niemniéy iednak że oné tam rozgęściły ſię, dziſiay choroba

roba weneryczna znayduie się w chałupach, gdzie zdaie się iż nigdy nie powinnaby mieć swoiego siedliska, a zatém potrzéba.

1mo. Zachęcić wszystkich Obywatelow Miasta, i iégo Okolice, aby nie przyimowali Mamek do swych Dziéci gdy Matki własné nie będą mogły karmić, dopóki téż mamki nie będą osądzoné za zdolné do wypełniania swych powinności przez Dyrekcyą Kantoru.

2do. Zabroniono bydź powinno każdéy Mamce zaymować się karmiéniém Dziécięcia póki nie zostanie zrewidowaną w Dyrekcyi Kantoru.

3tio. Każda Mamka chcącá miéć miéysce, powinná przynieść zaświadczénie o uczciwém życiu i obyczaiach od ludzi znaiomych.

4to. Po wyexaminowaniu i przéyrzeniu przyniésionych zaświadczéń Mamki; Dyrekcyá Kantoru daié iéy Bilet przyięcia, i oznaymi iéy aby się stawiła, gdy ktokolwiek uda się do Kantoru potrzebuiąc Mamki.

5to. Kantor Mamek má miéć Księgę, gdzie zapisywać będzie Imiona, Przezwiska, kondycyą, miészkanie, i czas zlężenia Kobiéty przyiętéy, iéy zaświadczénie prowadzonégo życia i obyczaiow.

6to. Również zapisywané będą Imiona i przezwiska osob któré Mamki potrzebuią i na który czas?

7mo. Dyrekcyá Kantoru Mamek utrzymywać będzie iednégo służącégo, dla posyłania go do Mamek do osób któré tych potrzebowały w celu umowiénia się pomiędzy niémi i t. d.

8vo. Na utrzymanie tego służącégo osoby przyiuiący Mamkę z Biletem Dyrekcyi Kantoru zapłacą

Ru-

Rubla, a oprócz tégo za té pieniądze utrzymywać się będą ubogie Mamki, dopóki nie dostaną mieysca które za umieszczeniém onych zwróconémi bydź powinné, Dyrekcyá Kantoru zdawać winna rachunek co trzy Miesiące przed Kommissyą.

9no. Doktor Dyrektor Kantoru Mamek, obowiązany iest każdéy Mamce przełożyć obowiązki iéy stanu, i nauczyć iak się má zachować w pilnowaniu Dziécięcia iéy staraniu powiérzonégo.

10mo. Mamki, które złożą w Dyrekcyi Kantoru zaświadczénie uczciwégo życiá i pilności należytéy około Dziéci, maią miéć piérwszéństwo przed drugiémi Mamkami, i lepsze miéysce.

Dyrekcyá Kantoru Mamek zaymie się Administracyą Dziéci podrzuconych, nieszczęśliwi ci giną prawie wszyscy w kwiécie młodosci: czemu się zapobieży, dostarczeniém Mamek. Młodzież ta może z czasém powiększyć wzróst rzémiosł i uprawę roli, naszym iest obowiązkiém nią się opiekować.

Oto są prawidła, które sądziłem bydź potrzebnémi do urządzenia Szpitala Generalnégo ieżeliby co zostało opuszczoném; Komissyá będzie raczyła dodać, co zaś iest dobrégo; przyiąć iako znak moiéy wdzięczności za zaufanie którém mnie raczyła obdarzyć, iako słaby dowod moiéy gorliwości dl[a] dobra Publicznégo któréy nic w Swiecie zmiénić ni[e] potrafi.

